

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ

Студентки 2 курсу 5м групи
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»,
спеціалізації
«Публічне управління та
адміністрування»

Глаголи
Анастасії Петрівни

Науковий керівник:
кандидат економічних наук,
доцент

Головня
Юлія Ігорівна

Гарант освітньої програми:
кандидат економічних наук,
доцент

Дьяченко
Ольга Володимирівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

«20» січня 2021 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Глаголі Анастасії Петрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Розвиток інвестиційного потенціалу території»

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2020 р. № 3940

2. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту): 22.10.2021

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: вивчення теоретичних засад надання практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційного потенціалу територій.

Об'єкт дослідження: Об'єктом дослідження виступає процес розвитку інвестиційного потенціалу в сучасних умовах з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Предмет дослідження: Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладні аспекти розвитку інвестиційного потенціалу територій.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ.....**Ошибка!**

Закладка не определена.

1.1 Теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу

1.2 Методи дослідження інвестиційного потенціалу територій....**Ошибка!**

Закладка не определена.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ (на прикладі Мукачівської РДА).....

2.1. Загальна характеристика інвестиційного потенціалу Мукачівського району

2.2 Механізм оцінки інвестиційного потенціалу регіону на основі даних Мукачівської РДА

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	до 13.11.2020	13.11.2020
2	Затвердження плану та завдання випускної кваліфікаційної роботи	до 20.01.2021	20.01.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 16.04.2021	16.04.2021
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 14.06.2021	14.06.2021
5	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	06.09.2021	06.09.2021
6	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедру	до 22.10.2021	22.10.2021
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	25.10-05.11.2021	25.10-05.11.2021
8	Зовнішнє рецензування ВКР	08.11-12.11.2021	08.11-12.11.2021
9	Подача роботи завідувачу кафедри	15.11-19.11.2021	15.11-19.11.2021
10	Захист випускної кваліфікаційної роботи	За графіком	За графіком

5. Дата видачі завдання «20» січня 2021 р.

6. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

7. Керівник проектної групи (гарант освітньої програми) Дьяченко О.В.

8. Завдання прийняв до виконання студент Глагола А.П.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Випускна кваліфікаційна робота характеризується актуальністю та своєчасністю, оскільки присвячена питанням розвитку інвестиційного потенціалу території. Робота відповідає затвердженій темі, виконана відповідно до завдання, мету дослідження досягнуто.

У роботі досліджено особливості розвитку інвестиційного потенціалу території. В роботі обґрунтовано теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу та розглянуто методи дослідження інвестиційного потенціалу території.

Проаналізовано механізми оцінки інвестиційного потенціалу та застосовано сучасний інструментарій розрахунку інтегрального показника, з метою аналізу інвестиційного потенціалу. Визначено ключові проблеми Мукачівського регіону в контексті залучення інвестицій. На цій основі розроблено практичні рекомендації щодо розвитку інвестиційного потенціалу території.

У процесі дослідження здобувач продемонстрував достатній рівень володіння методологією наукових досліджень, вміння використовувати сучасні методи оброблення інформації.

Випускна кваліфікаційна робота Глаголи А.П. виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам та рекомендується до захисту з позитивною оцінкою.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Дьяченко Ольга Володимирівна

(підпис, дата)

10. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота студента Глаголи Анастасії Петрівни

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Дьяченко О.В.

(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л.

(підпис)

«19» листопада 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ	8
1.1 Теоретичні засади визначення сутності поняття «інвестиційний потенціал»	8
1.2 Методи дослідження інвестиційного потенціалу територій	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ (на прикладі Мукачівського регіону)	16
2.1. Загальна характеристика інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону	16
2.2 Механізм оцінки інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону	23
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	29
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Динамічне інституційне середовище сприяє постійній зміні чинників, що визначають прийняття інвестиційних рішень. В пошуку можливостей реалізації своїх бізнес цілей, інвестори більше стурбовані фінансовими та політичними ризиками, з акцентом на стабільні та передбачувані бізнес-середовища. Це робить державне регулювання розвитку інвестиційного потенціалу територій особливо актуальною в сучасних умовах. Держава стримується обмеженими ресурсами, а шлях до реформи є складними і часто повільними. Тому органи влади повинні вірно розставляти пріоритети формуючи інвестиційне середовище. Інвестиційний потенціал передбачає пропонування широких переваг та можливостей, які можна отримати під час ведення бізнесу в межах певної території.

Метою дослідження є аналіз теоретичних та практичних підходів до розвитку інвестиційного потенціалу територій та розроблення рекомендацій щодо його ефективного використання.

Зазначена мета вимагає вирішити наступні **завдання**:

- проаналізувати теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу;
- розглянути методи дослідження інвестиційного потенціалу територій;
- надати загальну характеристику інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону;
- визначити механізм оцінки інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону;
- запропонувати практичні рекомендації щодо розвитку інвестиційного потенціалу.

Об'єктом дослідження виступає процес розвитку інвестиційного потенціалу в сучасних умовах з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів розвитку інвестиційного потенціалу територій.

Особливості формування та розвитку інвестиційного потенціалу території вивчали такі автори: С. О. Іщук [13-14], Л. В. Ключник [18], М. В. Ковальчук [20], І. С. Крамаренко [21-22], І. П. Мірошніченко [29], У. П. Нечитайло [32-34], І. В. Олександренко [35-36] та інші.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту поняття інвестиційного потенціалу (п. 1.1), дослідження ролі держави у формуванні інвестиційного потенціалу територій (п. 1.2); аналізу та синтезу, кількісного та якісного аналізу – для формування пропозицій щодо удосконалення державного управління в сфері розвитку інвестиційного потенціалу (п. 3.2) тощо.

Інформаційною базою дослідження стали: Закони України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, оперативна інформація міністерств та відомств, періодичні видання, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми дослідження, а також інформаційні ресурси інформаційної мережі Internet.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження була опублікована наукова стаття «Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу території» // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій: зб. наук. ст. студ. відп. ред. Н. Л. Новікова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. - С. 72-76.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків і пропозицій списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 38 сторінок, в т.ч. 2 таблиці, 2 рисунки. Список використаних джерел містить 52 найменування, викладене на 6 сторінках. Робота містить 3 додатки, викладені на 3 сторінках.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ

1.1 Теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу

Одним із пріоритетних напрямів державної інвестиційної політики України є підвищення інвестиційного потенціалу територій, а також проведення системних і комплексних заходів щодо стимулювання й залучення іноземного та вітчизняного капіталу. Проте в сучасних умовах господарювання інвестиційний потенціал територій значно знизився, причинно-наслідковим зв'язком даного процесу є вплив факторів фінансово-економічної кризи, світової пандемії, військового конфлікту на Сході України. На думку У.П. Нечитайло «до тлумачення поняття «потенціал» слід підходити двояко: у вузькому і широкому розумінні. У першому випадку – термін «потенціал» походить від латинського слова «potential», що в перекладі означає – сила, міць. У другому – сукупність наявних можливостей, ресурсів, засобів, які можуть бути використані для досягнення певної мети...» [32].

В сучасних наукових дослідженнях розуміння дефініції «інвестиційна привабливість території» та «інвестиційний потенціал території» досить часто ототожнюється. «Інвестиційний потенціал свідчить про максимально можливі капіталовкладення у систему, а інвестиційна привабливість характеризує доцільність здійснення капіталовкладень з позиції інвестора. Визначення інвестиційного потенціалу потрібне для прийняття рішення щодо подальшого стратегічного розвитку держави, формування її інвестиційної політики. Інвестиційна привабливість оцінюється переважно зовнішніми щодо системи суб'єктами, що прийматимуть рішення щодо інвестування. Тому інвестиційна привабливість одних і тих інвестиційних об'єктів для різних груп інвесторів може бути різною» [45].

У зв'язку з цим доцільно зазначити, що інвестиційний клімат території, середовище існування і взаємодії учасників інвестиційного процесу структурно взаємопов'язаний з визначеннями «інвестиційна привабливість території» та «інвестиційний потенціал території», що зумовлює основні риси їх подібності. Однак зазначені визначення якісно різноманітні і мають істотно відмінні риси. На нашу думку, інвестиційна привабливість території характеризується показниками обсягу вкладених інвестицій або, іншими словами, наскільки та чи інша територія приваблива для інвесторів. В той же час інвестиційний потенціал території являє собою сукупність чинників, які визначають інвестиційні можливості суб'єктів господарювання.

Інвестиційний потенціал територій безпосередньо впливає на формування рівня розвитку економіки в цілому, що, своєю чергою, визначає темпи функціонування вітчизняного інвестиційного ринку, обсяги та джерела інвестиційних ресурсів. Перед інвестором постає низка бар'єрів, які перешкоджають їх активному входженню в економіку України, зокрема: нестабільність вітчизняного законодавства, бюрократія, низький рівень ділової та професійної кваліфікації, застаріла матеріально-технічна база тощо [30]. Таким чином, на шляху до євроінтеграції одним із найважливіших завдань держави є забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, оскільки набуття та збереження стійких конкурентних переваг на міжнародній арені в сучасному світі можливі лише за умов стрибка в інноваційну економіку.

Необхідність залучення та ефективного використання міжнародних інвестицій потребує поглиблення теоретичних підходів при аналізі системи міжнародної інвестиційної діяльності та виокремлення сутнісних характеристик поняття міжнародної інвестиційної конкурентоспроможності. За своїм змістом міжнародна інвестиційна конкурентоспроможність є загальною характеристикою позицій економічного суб'єкта будь-якого рівня в системі міжнародного інвестування, що визначається наявністю можливостей та здатності залучити та використати іноземні інвестиції більш ефективно у

порівнянні з іншими (галузями економіки, фірмами) за рахунок забезпечення більш сприятливих умов інвестування та меншими ризиками.

У літературі є певні розходження думок стосовно рівнів інвестування. Представників цього підходу умовно можна поділити на дві групи. Перша група науковців розглядає інвестиційний потенціал на макро-, мезо- та мікрорівні – на рівні держави, регіону, галузі, окремого підприємства. На кожному з цих рівнів діють відповідні чинники, за сукупністю яких оцінюють сприятливість інвестиційного клімату [11; С. 196 - 202]

І.С. Крамаренко вважає, що «підходи до оцінювання інвестиційного потенціалу на мезорівні є аналогічними до мегарівневих. Головною особливістю схожості підходів до оцінювання інвестиційного потенціалу є те, що в країні та у в усіх її регіонах діє єдине законодавче поле (зі змінами лише для вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності), а більшу роль на регіональному рівні починають відігравати безпосередні відносини інвесторів з регіональною владою.» [23].

У широкому розумінні інвестиційний потенціал (“сила”, “можливості”, “ступінь потужності”) означає максимально можливий обсяг джерел, запасів, засобів і ресурсів, які можуть бути інвестовані у певну систему. Інвестиційний потенціал – це максимальний обсяг будь-яких ресурсів (фінансових, матеріальних, інформаційних, трудових), які інвестор може спрямувати на інвестиційні цілі. З іншого боку, “інвестиційний потенціал означає інвестиційну місткість території” [46].

Так, П. Мірошніченко під інвестиційним потенціалом регіону пропонує розуміти сукупність фінансових коштів суб'єктів інвестиційної діяльності, що формують комплексну базу відтворення господарчої і соціальної сфери життєдіяльності регіону на інноваційній основі з метою забезпечення стійкого економічного зростання [30].

Іншою важливою ключовою категорією, якою оперують у визначенні інвестиційного потенціалу є клімат (середовище). «Інвестиційний потенціал є

мотивом до якого, окрім власника інвестиційних ресурсів мають бути залучені й суб'єкти, що мають потребу в інвестиціях. А тому цей процес вимагає цільової координації. Але, крім наявності суб'єктів інвестиційної діяльності, для виникнення організації як суттєво нової формивзаємодії необхідне середовище» [34].

Таким чином, в сучасній науковій спільноті існує значна кількість досліджень, присвячена дефініції та глибшому розумінню поняття інвестиційного потенціалу території. Усвідомлення категоріального змісту цього поняття є важливим в контексті реалізації завдань держави з приводу залучення інвестицій в економіку. Визначення інвестиційного потенціалу потрібне для прийняття рішення щодо подальшого стратегічного розвитку держави, формування її інвестиційної політики.

1.2 Методи дослідження інвестиційного потенціалу територій

Питання дослідження інвестиційного потенціалу вимагає системного підходу у вирішенні проблеми вибору методології оцінки інвестиційного середовища, прогнозування його подальшого розвитку, та прийняття, на цій основі, відповідних управлінських рішень. Методологічні підходи, що використовуються для оцінки інвестиційного потенціалу території, доцільно об'єднати в такі групи: рейтингові, експертні, економічні розрахунки, економіко-математичне та імітаційне моделювання. Також доречно сказати про дослідження, спрямовані на усунення недоліків зарубіжних методів і є спробами розробити подібні моделі, адаптовані до реалій вітчизняної економіки, і, як правило, оцінити ту чи іншу сферу інвестиційної діяльності з урахуванням врахувати особливості його розвитку [2].

Експертний, скоринговий або бальної оцінки та рейтинговий методи є досить поширеними і використовуються в більшості випадків для проведення порівняльного аналізу інвестиційного потенціалу різних регіонів, визначення

конкурентоспроможності інвестиційного потенціалу, реалізації та моніторингу інвестиційних проектів на регіональному рівні.

Метод скорингу вигідний у застосуванні, коли є потреба в порівняльній оцінці інвестиційного потенціалу регіону, а фактори, що його визначають, неможливо або важко охарактеризувати за допомогою кількісних параметрів. Недоліками методу нарахування балів, як і попереднього, є відсутність єдиної методологічної бази, а також значний рівень суб'єктивності.

Рейтинговий метод полягає в аналізі різних аспектів розвитку регіону, формуванні на їх основі аналітичних показників, їх подальшому групуванні та консолідації та формуванні інтегрального показника. Цей показник використовується для побудови рейтингу та визначення позиції регіону в рейтингу. Метод оцінювання набув широкої популярності завдяки простоті використання та простоті інтерпретації результатів. Нині більшість рейтингових агентств і консалтингових фірм розробили власні методики розрахунку інвестиційного рейтингу країн і регіонів [29]. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості регіон привласнюється за спеціальною шкалою, розділеною на категорії, в кожній з яких виділено рівні.

Незважаючи на значну кількість пропонованих методик визначення інвестиційної привабливості регіонів, їх практичне застосування є обмеженим через певні прикладні і методичні проблеми:

- 1) використання показників, дані щодо яких є недоступними для широкого загалу або на які регіональні органи влади практично не мають впливу, що істотно обмежує можливості практичного застосування таких методик у процесі формування регіональної інвестиційної політики;
- 2) неврахування вітчизняної специфіки або недооцінка факторів ризику (зокрема рівня корупції і екологічної безпеки в регіоні);
- 3) недоліки у формуванні методичного інструментарію для такої оцінки (необґрунтований вибір критеріїв (груп) оцінювальних показників та способу утворення інтегрального показника і виконання інтегральної оцінки; незадовільну нормалізацію (стандартизацію) одиничних показників, що

мають різну природу; недоліки у встановленні вагомостей окремих показників і їхніх груп; неврахування динаміки показників і відсутність перевірки рівня кореляції отриманих за результатами оцінювання даних із фактично залученими інвестиціями в цей регіон тощо [12, с. 37])

Рейтингова оцінка інвестиційного клімату регіонів України є особливо важливою з огляду на те, що вона виступає одночасно як інструмент, і як ціль управління, визначає його внутрішні та зовнішні об'єкти. Об'єктом внутрішнього управління є інвестиційний клімат конкретного регіону у порівнянні з іншими регіонами з метою покращання стану цього регіону у зовнішньому середовищі. Об'єктом зовнішнього управління є фактичні користувачі рейтингу, тобто інвестори та інші зацікавлені сторони. Отримані результати рейтингової оцінки дозволяють органам регіонального управління корегувати дії із залучення інвестицій; допоможуть вітчизняним та іноземним інвесторам прийняти обґрунтовані рішення щодо розміщення капіталовкладень в умовах існування суттєвих міжрегіональних відмінностей у інвестиційному середовищі; а територіальній громаді – визначити своє ставлення з приводу суспільної корисності запропонованих заходів. На основі проведеної рейтингової оцінки інвестиційного клімату для різних типів інвесторів можна прогнозувати структуру джерел фінансування на перспективу, а відтак і обсяги інвестицій [27].

Метод експертних оцінок полягає у тому, щоб уповноважені експерти могли висловлювати думку та оцінювати інвестиційний потенціал регіону на власний розсуд [40]. Експерт, спираючись на суб'єктивні міркування та досвід, віддає перевагу найважливішим показникам, аналізує їх динаміку та описує інвестиційні можливості регіону. Нині експертний метод широко використовується іноземними інвесторами при прийнятті рішень щодо вибору регіону для інвестування. Перевагою цього методу є можливість адаптації досліджуваних показників і факторів для потреб конкретних інвесторів або поглибленого аналізу привабливості окремих галузей [29].

Таким чином інвестиційна привабливість регіону визначається порівнянням параметрів, що відображають умови, в яких відбувається діяльність інвесторів: потенційні інвестиції та інвестиційні ризики. Інвестиційний потенціал території формується під впливом низки чинників: природно-ресурсний потенціал, трудовий потенціал, економічний потенціал, рівень економічного розвитку, економічна діяльність, купівельна спроможність, стан регіональних фінансів, прогрес економічних реформ. Основними видами факторів інвестиційного ризику є економічні, фінансові, політичні, соціальні та законодавчі. Деякі з цих факторів можна описати за допомогою статистичних показників, які також характеризують різні аспекти соціально-економічного середовища регіону.

З метою оцінки інвестиційного потенціалу територій доцільно застосовувати методи інтегральної оцінки. За основу, нами було взято методику, запропоновану І. В. Олександренко [35-36]. Першим етапом є визначення показників, за якими буде проведено визначення інтегральних показників рівня забезпеченості фінансовими, трудовими, природними та виробничими ресурсами окремих регіонів та в кінцевому підсумку інтегрального індексу інвестиційного потенціалу. Наступним кроком є визначення стандартизованих коефіцієнтів. Це дозволить нормувати різні за параметрами показники і використати їх у розрахунках. З метою приведення показників до однорідного стану необхідно розрахувати стандартизоване відхилення (дисперсію).

$$\sigma = f_i / S_{\text{кв}} \quad (1)$$

де σ – частковий коефіцієнт факторіального показника;

f_i – числове значення окремого факторіального показника;

$S_{\text{кв}}$ – стандартизоване відхилення показника.

Стандартизоване відхилення визначається за формулою:

$$S_{\text{кв}} = \sqrt{(\sum f_i - \bar{f})/n} \quad (2)$$

де $\bar{f}$ – середньоарифметичне значення факторіального показника для досліджуваних періодів;

n – кількість періодів.

Третій етап аналізу полягає у розрахунку проміжних показників, що відображають ступінь задоволеності потреби в тих чи інших ресурсах.

$$I_i = \sqrt{\sum_{i=1}^m (1 - \sigma)^2} \quad (3)$$

де I_i – інтегральний показник забезпеченості окремими видами ресурсів i -го регіону;

m – кількість одиниць сукупності;

σ – частковий коефіцієнт факторіального показника по i -му регіону.

Інтегральний показник інвестиційного потенціалу визначається як середня арифметична інтегральних показників забезпеченості території ресурсами

$$I = \frac{\sum I_i}{m} \quad (4)$$

де I – інтегральний індекс інвестиційного потенціалу i -го регіону;

На основі запропонованої методики будуть проведені відповідні розрахунки у другому розділі дослідження. Застосування інтегральної оцінки дозволяє приймати найбільш виважені управлінські рішення, оскільки інтегральна оцінка враховує сукупність факторів та їх вплив на об'єкт дослідження. Це дає змогу своєчасно реагувати на зміни середовища.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ (на прикладі Мукачівського регіону)

2.1. Загальна характеристика інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону

Інвестиційний потенціал Мукачівського регіону визначається географічним розташуванням, рівнем розвитку промисловості, станом інфраструктури, якістю державного управління тощо. До складу Мукачівського регіону входять наступні громади: Івановецька громада, Великолучківська громада, Верхньокоропецька громада, Воловецька громада, Горондівська громада, Жденіївська громада, Кольчинська громада, Мукачівська громада, Неліпинська громада, Нижньоворітська громада, Полянська громада, Свалявська громада, Чинадіївська громада (дод. А).

Одним з провідних міст регіону є місто Мукачево. Згідно з офіційною статистикою [7] На 1 жовтня 2020 р. у м. Мукачево, за оцінкою, чисельність наявного населення становила 85,9 тис. осіб. Упродовж січня–вересня 2020р. відбулося загальне збільшення чисельності населення на 79 осіб. У січні–вересні 2020р. у місті народилося 656 осіб, померло 817 осіб, з них 5 дітей у віці до 1 року, спостерігалось природне скорочення населення на 161 особу.

Інвестиційний паспорт міста Мукачево [11] свідчить, що у III кварталі 2020р. середньомісячна заробітна плата штатного працівника становила 10246 грн, що на 1,8% менше, ніж у середньому по області. Обсяг реалізації промислової продукції (товарів, послуг) за січень–вересень 2020р. склав 2314,0 млн.грн, що складає 13,5% в загальнопромисловому обсязі області. Обсяг реалізації промислової продукції на одну особу склав 26957,4 грн, при 13637,5 грн – по промисловості області [7]. Обсяг експорту зовнішньої торгівлі товарами у січні–вересні 2020р. становив 304,6 млн.дол. США, імпорту – 283,9 млн.дол. Порівняно з січнем–вереснем 2019р. обсяги імпорту товарів зменшено на 11,4%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами

становило 20,7 млн.дол. Обсяг експорту зовнішньої торгівлі послугами у січні–вересні 2020р. становив 70,0 млн.дол. США, імпорту – 2,6 млн.дол. Порівняно з січнем–вереснем 2019р. обсяги експорту послуг збільшено на 2,5%, імпорту зменшено на 38,0%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 67,4 млн.дол [11].

Показник прозорості міста є досить інформативним з погляду оцінку інвестиційного потенціалу території [37]. Він дозволяє оцінити доступність та зрозумілість інформації щодо тієї чи іншої території. Дослідження прозорості міст стало впливовим інструментом змін для міських рад, на нього орієнтуються потенційні інвестори, оскільки прозорість відображає можливості розвитку для міста.

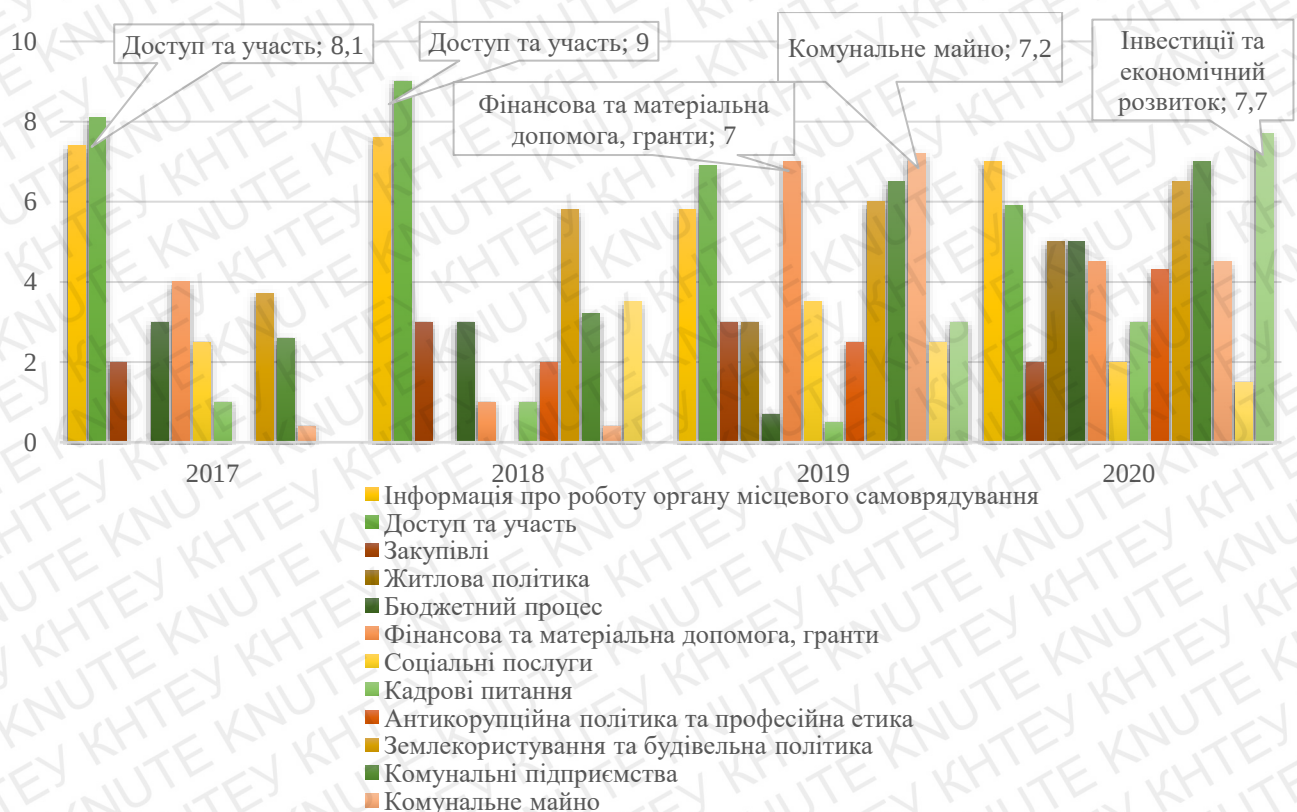

Рис.2.1 Оцінка прозорості м. Мукачєво в розрізі динаміки виконання сфер місцевого самоврядування

Джерело: розроблено автором на основі [37]

Рис.2.1. ілюструє оцінку прозорості міста Мукачево в розрізі динаміки виконання сфер місцевого самоврядування. На рисунку позначено пікові значення для кожного періоду. Як бачимо, у 2020 році найбільш прозорою стала сфера інвестицій та економічного розвитку, що свідчить на позитивну динаміку розвитку інвестиційного потенціалу міста.

Згідно звіту голови Мукачівської районної державної адміністрації у 2020 році в рамках виконання інвестиційних проектів при плані 4000,0 тис. грн. фактично виконання склало 3977,7 тис. грн., або 99,4 %. За рахунок субвенції на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості придбано 3 службових автомобілів району на суму 1500,0 тис.грн. , придбано телемедичне обладнання на суму 2477,7 тис.грн. в тому числі співфінансування за рахунок коштів районного бюджету (250,0 тис. грн.) [31].

На виконання місцевих (регіональних) програм щодо реалізації заходів щодо соціально-економічного розвитку територій у 2020 році використано 5801,6 тис. грн. при уточненому плані 7412,0 тис. грн., або 78,3%. У 2020 році розроблено та подано на розгляд та затвердження сесією районної ради 21 цільових бюджетних програм. Їх фінансування склало майже 12,8 млн.грн [31]. При цьому значні суми виділялись на фінансування дорожньої галузі, соціального захисту населення, охорони здоров'я тощо.

Серед програм найважливішими є Програма будівництва, капітального, поточного ремонту, реконструкції та утримання доріг Мукачівського району на 2017-2021 роки, Програма Турбота, Програма підвищення ефективності виконання повноважень органів виконавчої влади щодо реалізації державної соціальної політики на 2020 рік, тощо.

Необхідно відмітити, що найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій за країнами інвесторами вкладено з Австрії. Станом на 01.11.2020 року залучено інвестиції з Австрії становлять 38,4%, США - 26,5%, Німеччина - 2,6%. З погляду розвитку інвестиційного потенціалу досить привабливими є декілька напрямів [7; 11]. Проаналізуємо основні з них.

Будівництво досить активно розвивається в Мукачівському регіоні. Це Забудовниками району протягом 2020 р. прийнято в експлуатацію 18,5 тис. м.кв. житла, що складає 74,3% до відповідного періоду минулого року. Будівельними організаціями району за 2020 р. виконано робіт на суму 42,5 млн. грн., що склало 9,3% від загальнообласного обсягу виконаних будівельних робіт та 78,3% до відповідного періоду минулого року [31]. Подібна статистика робить будівництво цікавим для потенційних інвесторів.

Не менш прогресивним є розвиток промислового виробництва. За підсумками 2020 року промисловими підприємствами району реалізовано продукції на суму 742629,5 тис. грн., що складає 102,0 % (без врахування індексу інфляції) до відповідного періоду минулого року. За грудень місяць реалізовано продукції на 72503,7 тис. грн., що становить 105,6% у порівнянні з попереднім місяцем цього року. Найбільша питома вага, як і в минулих періодах, припадає на харчову промисловість – 42,3 %, лісову і деревообробну галузь – 19,5 %, машинобудівну - 4,9 % .на добувну – 8,8 %, легку промисловість – 3,7 % та на інші галузі – 20,8 % [7; 31]. Що пояснюється вдалим географічним розташуванням і наявністю природних ресурсів.

Підприємства промисловості Мукачівського регіону функціонують уже досить тривалий період часу. Збільшення обсягів реалізації продукції у порівнянні з відповідним періодом минулого року відбулося по ТОВ «Елікорм» - 101,4 %, Мукачівському кар'єроуправлінню – 108,2 %, ТОВ «Русинія» - 105,4%, , цеху по виробництву взуття ТОВ «Скал» - 110,4 %, ТОВ «КОРАДО-КАННІНГ» - 176,6 %, що свідчить про позитивну динаміку розвитку цих підприємств [31]. Загалом збільшення реалізації продукції відбулося по 6 з 18 промислових підприємств району. Зменшення обсягів реалізації продукції до відповідного періоду минулого року відбулося по ТОВ Гарт» - 58,5 %, Чинадіївській хлібопекарні – 56,2%, ТОВ «Закарпатська фабрика виробів з деревини» - 87,6% та іншим.

Про стабільний розвиток промисловості свідчить також рівень заробітної плати, що загалом є дещо нижчим, порівняно з іншими регіонами. Така

ситуація викликана двома чинниками – тінізацією заробітної плати та тим, що формування середніх показників по заробітній платі, незважаючи на децентралізацію, все ще формується під впливом інституціональної значимості території. Тобто виникає ситуація, коли заробітна плата у столиці чи великому місті є вищою, ніж плата за аналогічну роботу в середньому або маленькому населеному пункті. Середня заробітна плата по промисловим підприємствам за відповідний період 2020 року склала 9390,0грн. Рівень заробітної плати у галузі машинобудування складає –10900,0грн., у добувній промисловості –16020,0 грн., у деревообробній –10219,0 грн., у легкій – 11491,0 грн., у харчовій – 6475,0грн. Станом на 01.01.21 року загальна сплата податків до бюджетів всіх рівнів промислових підприємств склала 53441,1 тис.грн [31].

Перевезення пасажирів та вантажу як напрям інвестування завжди цікавий для потенційних учасників ринку. Оскільки послуга перевезення актуальна для місцевих громад на постійній основі. Особливо гостро відчувається потреба в якісних пасажирських перевезеннях, які відповідатимуть світовим стандартам і дозволять зменшити негативний вплив на довкілля. Автотранспортними підприємствами району протягом 2020р. перевезено 264 тис. т. вантажів, що на 32% менше, ніж у 2019 р. Вантажооборот зменшився на 34,9% та склав 376,4 млн. ткм. Пасажирські перевезення здійснюються 19 перевізниками району [7]. Протягом 2020 року перевезено 2,4 млн. осіб, виконано 148 тис. рейсів.

Сфера роздрібної торгівлі зазвичай приваблює тих інвесторів, які прагнуть скоротити період очікування прибутку. По Мукачівському регіону існуюча мережа діючих об'єктів роздрібної торгівлі підприємств-юридичних осіб за 2020 рік здійснила товарооборот із роздрібною торгівлю на суму 490 тис. грн., що у порівняльних цінах склало 75,7 % до аналогічного періоду 2019 року та у розрахунку на одну особу становить 4900 грн. Питома вага підприємств району в загальнообласному обсязі роздрібного товарообороту підприємств – юридичних осіб за 2020 рік склала 6,3 %.

Вагомим чинником інвестиційної привабливості Мукачівського регіону є ефективність роботи Мукачівської райдержадміністрації, яка бере безпосередню участь у формуванні інвестиційного клімату території. Одним з найголовніших принципів роботи Мукачівської РДА є тісна співпраця органів виконавчої влади, районної ради, народних та обласних депутатів, селищних та сільських рад з громадою. Підзвітність - це показник, який відображає можливості містян впливати на рішення своєї влади, контролювати її та перевіряти її роботу. По суті, цей показник вказує на те, наскільки муніципалітети дозволяють мешканцями бути залученими в процес. Робота апарату та структурних підрозділів районної державної адміністрації є відкритою та публічною.

Районна державна адміністрація тісно співпрацює із засобами масової інформації, надаючи актуальні інформаційні матеріали про роботу її управлінь, відділів та служб, виконкомів сільських рад, трудових колективів, про вирішення проблемних питань та перспективні плани, тим самим забезпечуючи гласність і прозорість своєї діяльності.

Райдержадміністрація підтримує ділові контакти з лідерами місцевих об'єднань громадян, налаштованих на конструктивну співпрацю з органами виконавчої влади з метою узгодження дій, спрямованих на стабільну суспільно-політичну ситуацію в районі.

Позитивним чинником розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону є ефективна боротьба з безробіттям. Протягом 2020 року створено 351 робочих місць, що складає 78% виконання районної Програми зайнятості населення, в т.ч. : юридичними особами – 147, фізичними особами – 89, укладено договорів по найму – 115 [31].

Туристична галузь Мукачівського регіону набуває дедалі вагомішого значення для розвитку інвестиційного потенціалу, стрімко інтегрується у загальнообласну, всеукраїнську та міжнародну туристичну індустрію.

Мукачівщина володіє потужним туристично-рекреаційним потенціалом, який сьогодні ефективно і раціонально використовується в лікуванні,

оздоровленні та відпочинку. На сьогоднішній день на території Мукачівського району нараховується 40 туристичних комплексів. Це готельні та готельно-ресторанні комплекси, санаторії, бази відпочинку, сільські садиби. До них входять санаторно-курортні заклади такі як «Карпати», «Синяк», бази відпочинку та оздоровчі комплекси - «Водограй», «Білочка», «Сонячні Карпати», «Едельвейс», «СТК Синяк», готельно-ресторанні комплекси - «Червона гора», «Інтурист», «Корал», «Вольногора», «Магнат», «Тропик», «Золоті Ворота», «Вікенд», «Троянда Карпат» а також ряд власників садиб які надають туристичні послуги в галузі сільського туризму.

Слід зазначити, що за 2020 рік загальний показник кількості туристів склав більш ніж 11 тис. чол., що свідчить про те що показник кількості туристів зменшився в порівнянні з 2019 роком [11]. Це пов'язано з тим, що підприємства не працювали у зв'язку з карантином. Стабільність в роботі спостерігається у санаторіях «Карпати», «Синяк», філія «Синяк» в готелі «Червона гора», «Інтурист», ГК «Магнат». В секторі сільського туризму даний показник також зменшився. Відмічаємо, що в 2019-2020 році, погодні умови не дали змогу запрацювати СТК «Синяк» де відпочиваючі, туристи і жителі району мали можливість відпочити.

Одночасне зменшення кількості відпочиваючих вплинуло на період їх перебування у туристичних закладах району, загальна кількість перебування туристів і відпочиваючих складає понад 135 тис. туро-днів. Відповідно до цього сума обсягу наданих туристичних послуг склала понад 56 млн .грн. В цілому від діяльності закладів туристично-рекреаційної галузі Мукачівського регіону за 2020 рік до бюджетів різних рівнів надійшло 8 млн. грн.

2.2 Механізм оцінки інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону

Ефективність інвестиційних заходів органів державної влади та місцевого самоврядування залежить від інвестиційного потенціалу конкретної території. Визначення інвестиційного потенціалу передбачає врахування сукупності факторів, що складають зовнішні умови інвестиційного проекту. Наприклад: важливість сектора (цінність продукції, її особливості, частка експорту, залежність від імпорту, споживачі продукції; характеристики споживання сектору, рівень розвитку конкуренції, особливості ринку, реальні та потенційні обсяги ринку, стабільність галузі щодо загального економічного спаду в країні); рівень державного втручання в розвиток території (низький, середній або високий, включаючи державні капітальні інвестиції, податкові пільги, можливість прискореної амортизації); соціальна значущість сфери діяльності (кількість робочих місць, регіональне розташування виробництва, середня заробітна плата, профспілкова діяльність, екологічна небезпека виробництва та продукції, статистика страйків та збитків від них); фінансові умови інвестування тощо.

Особливо важливим етапом інвестиційної діяльності є оцінка ризику. Якісний ризик-аналіз передбачає виявлення причинно-наслідкових зв'язків, визначення потенційних зон ризику; прогнозування можливих негативних наслідків прояву ризиків. Результатами якісного аналізу ризиків є базова основа для кількісного аналізу. Ключові ризики є специфічними для кожного сектора. Наприклад, для сільського господарства – це сезонність, залежність від погодних умов тощо, для туризму – введення карантинних обмежень.

Проблема врахування максимально можливого спектру факторів особливо актуальна для такого дослідження. Значущість фактору визначається ступенем його впливу на об'єкт. Виникає логічне питання, які фактори використовувати при дослідженні. З цією метою доцільно використовувати методи експертної оцінки та вагової вагомості чинника. Ці фактори є активним фоном для всіх інвестиційних проектів, що реалізуються на території.

З метою прийняття ефективних управлінських рішень, органи державної влади в процесі оцінки інвестиційного потенціалу території мають враховувати наступні складові: 1) безпека регіону з природними ресурсами та якістю навколишнього середовища; 2) робоча сила регіону: основні характеристики трудових ресурсів; 3) оцінка стану інфраструктури: транспортної, енергетичної, телекомунікаційної, житлового фонду тощо; 4) внутрішній ринок: особливості роздрібної торгівлі та платних послуг, розшарування доходів та купівельна спроможність населення; 5) виробничий потенціал економіки; 6) інституційне середовище та соціально-політична стабільність: взаємодія влади та інвесторів, наявність податкових пільг та можливість їх отримання, рівень соціальної та кримінальної напруженості в регіоні; 7) стан державних фінансів регіону і оцінка фінансового стану підприємств.

Вибір системи індикаторів для проведення моніторингу соціально-економічного розвитку регіону повинен, на думку автора, здійснюватися, по-перше, з урахуванням особливостей населення регіону як об'єкта статистичного спостереження; по-друге, виходячи із завдань, які ставить практика управління регіоном. Другий підхід передбачає оцінювання стійкості соціально-економічного розвитку регіону за допомогою розрахунку певного індексу – інтегрального індикатора. Індекси відносяться до найважливіших узагальнюючих показників, що визначають реальні параметри розвитку регіону. В індексі різні індикатори комбінуються в єдиний числовий показник, що використовується для порівняння явищ незалежно від часу і місця їх знаходження [24].

Так, І. Олександренко [36.] пропонує застосування підходу, який передбачає саме інтегральну оцінку інвестиційної привабливості регіону. Беручи за основу зазначений підхід, нами буде зроблено спробу, апробувати методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості для Мукачівського регіону.

Першим кроком в процесі оцінки інвестиційного потенціалу, як уже зазначалося вище, є вибір факторів дослідження. В першому розділі ми акцентували увагу на тому, що органи державної влади та місцевого самоврядування, аналізуючи інвестиційний потенціал території, мають керуватися певним набором ключових характеристик (економічні, виробничі, безпекові тощо). Експертним шляхом нами було обрано фактори, які, на наш погляд, впливають на інвестиційний потенціал досліджуваної території. Таблиця 2.1. ілюструє вибірку факторів, яку ми згрупували відповідно до потреб нашого дослідження.

Таблиця 2.1

Індикатори розвитку інвестиційного потенціалу Мукачевського регіону

1. Блок індикаторів економічного забезпечення	капітальні інвестиції, тис. грн.
	капітальні інвестиції на одну особу, тис. грн.
	темپ зростання (зменшення) обсягів капітальних інвестицій, %
	торговельний оборот, тис. грн.
	прямі іноземні інвестиції в економіку регіону, тис. дол.
	темп зростання (зменшення) обсягів прямих іноземних інвестицій, %
	питома вага прибуткових підприємств, %
4. Блок індикаторів виробничого забезпечення	доходи місцевого бюджету, тис. грн.
	витрати на інновації, тис. грн.
	обсяг реалізованої промислової продукції, тис. грн.
	обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу, тис. грн.
	частка малих підприємств, %
	роздрібний товарооборот підприємств на одну особу, грн.
5. Блок індикаторів соціального забезпечення	продукція сільського господарства на душу населення, тис. грн.
	обсяг пасажирообrotу, тис. осіб
	міграційний приріст, скорочення населення, тис. осіб
	введення в дію житлових будинків, тис. кв. метрів загальної площі
	чисельність населення, тис. осіб
6. Блок індикаторів соціально-економічної безпеки	середньомісячна заробітна в розрахунку на одну особу, тис. грн.
	кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб
	питома вага збиткових організацій, %
	чисельність населення з грошовими доходами нижче за прожитковий мінімум, %

Джерело: розроблено автором на основі [24]

Блок індикаторів економічного забезпечення, на наш погляд, може включати капітальні інвестиції та темп їх зростання, торговельний оборот, прямі іноземні інвестиції в економіку регіону, доходи місцевого бюджету тощо.

До блоку індикаторів виробничого забезпечення доцільно віднести витрати на інновації, обсяг реалізованої промислової продукції, частку малих підприємств, роздрібний товарооборот підприємств, продукція сільського господарства на душу населення, враховуючи сприятливі умови регіону для розвитку господарства.

Блок індикаторів соціального забезпечення передбачає врахування таких чинників, як: обсяг пасажирообrotу, міграційний приріст / скорочення населення, введення в дію житлових будинків, чисельність населення, середньомісячна заробітна в розрахунку на одну особу тощо.

Блок індикаторів соціально-економічної безпеки містить наступні фактори: кількість зареєстрованих безробітних, питома вага збиткових організацій, чисельність населення з грошовими доходами нижче за прожитковий мінімум.

Запропонований перелік факторів може доповнюватись в процесі подальших досліджень. Нами було обрано ті фактори, статистичні дані яких, ми маємо змогу порівняти у досліджуваному періоді. За основу було взято офіційні статистичні дані, розміщені на сайті Мукачевської РДА.

Після того, як всі фактори, обрані, необхідно оцінити силу впливу кожного фактору. Оцінка сили впливу фактору – це суб'єктивна експертна оцінка. Ми пропонуємо оцінювати силу впливу факторів за шкалою від 1 до 3, де: 1- вплив фактору незначний: будь-яка зміна фактору практично не впливає на інвестиційний потенціал; 2- вплив чинника середній: лише суттєва зміна чинника впливає на результуючий показник; 3- вплив фактору високий: будь-які коливання викликають значні зміни.

Оцінка ступеню впливу кожного фактору розраховується на основі показника стандартного показника дисперсії (різниця максимального та мінімального значення стандартизованого значення факторів в наборі). Коли розраховується дисперсія для кожного окремого фактору, а потім співвідноситься дисперсія окремого фактору до сумарного значення [53].

Таблиця 2.1

Оцінка значимості індикаторів розвитку інвестиційного потенціалу Мукачевського регіону

1. Блок індикаторів економічного забезпечення	Фактори	2020	2018	Вагові коефієнти	Експертна оцінка
	капітальні інвестиції, тис. грн.	25,5	28,3	2	1
	капітальні інвестиції на одну особу, тис. грн.	25,5	28,3	2	1
	темپ зростання (зменшення) обсягів капітальних інвестицій, %	9,9	7,1	6	3
	торговельний оборот, тис. грн.	12,3	9,4	5	2
	прямі іноземні інвестиції в економіку регіону, тис. дол.	17,0	14,1	4	2
	темп зростання (зменшення) обсягів прямих іноземних інвестицій, %	31,1	28,3	2	1
	питома вага прибуткових підприємств, %	17,0	14,1	4	2
	доходи місцевого бюджету, тис. грн.	31,1	28,3	2	1
	витрати на інновації, тис. грн.	8,5	5,7	8	3
4. Блок індикаторів виробничого забезпечення	обсяг реалізованої промислової продукції, тис. грн.	17,0	14,1	4	2
	обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу, тис. грн.	9,9	7,1	7	3
	частка малих підприємств, %	11,3	14,1	6	3
	роздрібний товарооборот підприємств на одну особу, грн.	17,0	14,1	4	2
	продукція сільського господарства на душу населення, тис. грн.	17,0	14,1	4	2
	обсяг пасажирообrotу, тис. осіб	12,3	9,4	6	3
5. Блок індикаторів соціального забезпечення	міграційний приріст, скорочення населення, тис. осіб	-31,1	-28,3	1	1
	введення в дію житлових будинків, тис. кв. метрів загальної площі	17,0	14,1	4	2
	чисельність населення, тис. осіб	25,5	28,3	2	1
	середньомісячна заробітна в розрахунку на одну особу, тис. грн.	17,0	14,1	4	2
	кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб	12,3	9,4	6	3
6. Блок індикаторів соціально-економічної безпеки	питома вага збиткових організацій, %	8,5	5,7	8	3
	чисельність населення з грошовими доходами нижче за прожитковий мінімум, %	8,5	5,7	8	3

Джерело: розроблено автором на основі [24; 52]

Реальна значущість фактору дозволяє оцінити, наскільки слід звертати увагу та контролювати даний фактор зміни зовнішнього середовища. Чим вище реальна значимість фактору, тим більше уваги та зусиль слід приділяти для зниження його негативного впливу. У нашому дослідженні найбільш суттєвий сумарний вплив (за двома видами оцінки) отримали наступні

фактори: темп зростання (зменшення) обсягів капітальних інвестицій, витрати на інновації, частка малих підприємств, обсяг пасажирообrotу, кількість зареєстрованих безробітних, питома вага збиткових організацій, чисельність населення з грошовими доходами нижче за прожитковий мінімум. Очевидно, що динаміка саме цих чинників буде суттєво впливати на зміну інтегрального показника інвестиційного потенціалу.

Наступним кроком є розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості території (див. Дод. Б). Провівши відповідні розрахунки, алгоритм яких описано вище, ми отримали значення інтегрального показника інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Очевидно, що для 2018 року він становить 35,1, а для 2020 року - 35,4. Це свідчить про позитивну динаміку розвитку інвестиційного потенціалу досліджуваної території.

Таким чином, для отримання реальної оцінки інвестиційного потенціалу території необхідно використовувати набір факторів, які не мають високої взаємної кореляції та адекватно описують ситуацію. Вагомість проведення ґрунтового аналізу інвестиційного потенціалу з боку органів державної влади обґрунтовується динамічністю економічного середовища. Розвиток інвестиційного потенціалу вимагає на лише своєчасних та відповідних рішень з боку владних структур, а й забезпечення дієвої співпраці на рівні публічно-приватного партнерства.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій, що передбачають створення системи правових норм, спрямованих на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності і сплати ними податків та зборів. [42]. Підвищення інвестиційного потенціалу – це завдання, яке постійно стоїть перед економікою держави, а її активність змінюється залежно від внутрішніх та зовнішніх умов. Реалізація довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку територій вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення структури інвестиційних джерел і оптимізації напрямів їх використання відповідно до пріоритетів економічного зростання [25].

Проаналізувавши інвестиційний потенціал Мукачівського регіону, ми можемо виокремити основні проблемні аспекти:

- нестабільність законодавства, часта зміна та неоднозначність трактування, ускладнення та непрозорість певних процедур;
- занедбаність об'єктів інфраструктури, що гальмує розвиток туристичної сфери;
- значний розрив у соціально-економічному розвитку між м. Мукачево та іншими населеними пунктами регіону;
- відсутність підтримки та механізму зацікавленості для інвесторів (податкових пільг, відстрочок по платежам, спрощення митних процедур тощо);
- недостатній розвиток фінансової та ринкової інфраструктури, компаній які мають досвід роботи з потенційними інвесторами;
- відсутність пільг на реалізацію інвестиційних проектів на умовах спеціального режиму інвестиційної діяльності;
- низька інвестиційна привабливість окремих видів діяльності;

- високі відсоткові ставки по кредитуванню банками юридичних осіб на внутрішньому ринку;
- недосконалість методики обліку статистичних даних тощо.

На виконання задекларованої політики Мукачівської міської ради щодо залучення іноземного капіталу, розвитку міжнародної співпраці та залучення джерел міжнародної технічної допомоги завдяки донорським програмам ЄС та міжнародним грантовим фондам була розроблена «Програма розвитку транскордонного співробітництва, інвестиційної діяльності та туризму у місті Мукачеві на 2019-2020 роки» із загальним бюджетом 2 000,0 тис. грн.

Серед ключових напрямів роботи можна виділити:

- Проведення міжнародних заходів в рамках реалізації транскордонного співробітництва
- Інституційне зміцнення транскордонного співробітництва
- Презентаційна, виставково-ярмаркова діяльність, PR.
- Реалізація пріоритетних грантових програм та проектів міста
- Залучення іноземних інвестицій
- Сприяння розвитку туристичної діяльності

Більш продуктивно виглядає залучення додаткових ресурсів із програм міжнародної технічної допомоги, зокрема:

Проект Енергетичного Співтовариства (РМІ) щодо реконструкції міждержавної повітряної лінії електропередачі Мукачево—Вельке Капушани, який передбачає збільшення пропускної спроможності інтерконектора Україна — Словаччина на 30%. Обсяг інвестицій Укренерго в проект буде складати орієнтовно 15 млн. Євро.

Проект нового автобану Львів – Будапешт через КПП «Дийда». У межах реалізації цього проекту Укравтодор спільно із Світовим банком почали підготовку pre-feasibility study проекту будівництва (реконструкції) дороги.

Європейська Комісія погодила фінансування перших чотирьох з дванадцяти пріоритетних інфраструктурних проектів, зокрема Реконструкція залізничної колій згідно європейського стандарту (1435 мм) на ділянці Захонь

(Угорщина) - Чоп - Батьово - Мукачево, державний кордон з Угорщиною (Закарпатська область), а також створення пасажирських станцій для поїздів європейського стандарту.

Участь у проєкті «Транскордонна зелена транспортна мережа – ключове рішення для доступності та сталої мобільності» в рамках Програми транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2014-2020. З місцевого бюджету співфінансуються заходи щодо встановлення електрозаправки, обладнаної wi-fi.

Проект міжнародної технічної допомоги «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» (USAID), в рамках якого місту буде надано фахову оцінку системи інституційної доброчесності та допомога у функціонуванні уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції

В стадії розробки знаходиться проєкт «Створення Міжнародного аеропорту «Мукачево».

Станом на 01.01.2019 року місто Мукачево має налагоджені партнерські відносини з такими містами-побратимами: Пряшів (Словаччина), Гуменне (Словаччина), Матесалка (Угорщина), Нірмедеш (Угорщина), Егер (Угорщина), Кішварда (Угорщина), Целдьомолк (Угорщина), Будовар (Угорщина), Добош (Угорщина), Мілець (Польща), Зента (Сербія), Суботіца (Сербія), Пелгржімов (Чеська Республіка), Паг (Хорватія), Коломия (Україна).

Нерідко саме невеликі міста можуть першими ініціювати кращі практики прозорості та підзвітності. Наприклад, в Мукачево запустили систему електронної реєстрації заяв на житло, що стало справжнім проривом у цій сфері. У 2020 році лише 9 міських рад із 50 (Одеса, Маріуполь, Олександрія, Бровари, Чернігів, Дрогобич, Херсон, Кам'янець-Подільський, Мукачево) забезпечили онлайн-трансляції засідань та завчасно їх анонсували.

Розвиток території визначається двома основними факторами: перший - це рівень інвестиційного потенціалу, друга - ефективність системи державного регулювання залучення інвестицій у регіон, синергетичним ефектом яких має

стати конкурентна позиція громади у системі територіальної організації та національному соціально-економічному рейтингу. Вирішення проблеми підвищення інвестиційного потенціалу території передбачає послідовність дій, а також компетенцію держави та місцевої влади. Ключові сфери, в яких держава та бізнес мають активізувати інвестиційну політику: законодавча, податкова, судова та банківська. Слід зосередити зусилля посилення контролю за корупцією; вдосконалення конкурентних процедур (їх доступність, прозорість).

Одним з ключових напрямів діяльності в контексті залучення інвестицій є іміджмейкінг, створення позитивного враження. Іміджмейкінг передбачає популяризацію регіону в ЗМІ, доступність та відкритість даних. Важливим кроком на цьому шляху має стати розробка інвестиційної платформи Мукачівської РДА. На сьогодні, інвеститційні проєкти згадується на сайті у вигляді неклікабельних посилань (див. Дод. В), що є абсолютно неприйнятним в умовах цифровізації суспільства та побудови цифрової економіки.

Інвестиційна платформа (рис.3.1) має на меті залучення інвестиційних ресурсів за рахунок реалізації інвестиційного потенціалу території. Створення позитивного враження про регіон серед потенційних інвесторів є важливим кроком на шляху підвищення інвестиційної привабливості території та побудови ефективних і взаємовигідних відносин на умовах партнерства держави та суб'єктів господарювання.

Структура платформи повинна бути доступною та клієнтоорієнтованою. Вона має містити інформацію про сам регіон, посилання на ключові державні сайти. Важливо, щоб на порталі була представлена інформація про діюче законодавство для зручності іноземних інвесторів. Платформа має містити приклади успішних реалізованих інвестиційних проєктів, що дозволить потенційному інвестору сформулювати позитивне враження та підвищить рівень довіри. Обов'язковою складовою portalу має бути можливість переглянути існуючі інвестиційні пропозиції та отримати зворотній зв'язок в режимі онлайн.

Рис.3.1 Орієнтовний інтерфейс інвестиційного порталу Мукачівської РДА
[авторська розробка]

Крім того, доцільно розповсюдити інформацію про інвестиційні можливості регіону в соціальних мережах (Facebook, Twitter, YouTube) з перехресним посиланням на сайт. Інтерфейс сайту має бути зручним, зрозумілим та неперевантаженим інформацією (рис.3.1).

Наступна таблиця ілюструє напрацювання в контексті розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону

Таблиця 3.1

Практичні рекомендації забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону

Назва напрямку	Заходи	Очікуваний результат
Постійний моніторинг	аналіз інвестиційного потенціалу в умовах реального часу; виявлення слабких та сильних сторін; визначення пріоритетних для інвестування галузей	зростання обсягу інвестиційних надходжень
Реалізація пріоритетних грантових програм та проектів міста	співфінансування реалізації проектів за участю міжнародних партнерів; встановлення строків завершення проектів	створення пасажирських станцій для поїздів європейського стандарту; встановлення електрозаправки, обладнаної wi-fi тощо
Практики прозорості та підзвітності	висвітлення діяльності органів влади на сайті, проведення онлайн трансляцій засідань, актуалізація даних	підвищення рівня прозорості діяльності влади, створення позитивного враження про місцеве самоврядування у потенційних інвесторів
Створення інвестиційної платформи	розробка та підтримка інвестиційного порталу, постійне оновлення актуальної інформації	налагодження нових ділових контактів з потенційними інвесторами
Обмін досвідом, залучення партнерів	Проведення заходів та участь у форумах, конференціях, круглих столах	підвищення обізнаності міжнародної економічної спільноти стосовно інвестиційного потенціалу регіону
Іміджмейкінг	популяризація інвестиційних можливостей регіону в ЗМІ	зростання позитивного інвестиційного іміджу регіону

Джерело: розроблено автором на основі попередніх досліджень

Зазначені напрями сприятимуть популяризації регіону для світової спільноти, налагодженню зав'язків з потенційними інвесторами, притоку іноземних інвестицій в галузі, що в свою чергу забезпечить створення умов для сталого розвитку території. Діяльність за зазначеними напрямами стане стимулюючим чинником формування джерел надходжень до місцевого бюджету в контексті підвищення рівня ділової активності. У зв'язку з надзвичайно вигідним географічним та геополітичним розташуванням, поблизу кордонів чотирьох країн-членів ЄС, одним з пріоритетних завдань

органу місцевого самоврядування є розвиток транскордонного співробітництва, залучення додаткових іноземних інвестицій в реальний сектор економіки та участь у всеукраїнських та міжнародних конкурсах проектів донорських програм міжнародної технічної допомоги. Відсутність у держави достатніх обсягів вільних фінансових ресурсів, а також недостатній рівень внутрішніх заощаджень, що зумовила світова фінансово-економічна криза, роблять неможливим динамічний розвиток економіки виключно на основі внутрішніх інвестиційних ресурсів.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу. Встановлено, що інвестиційний потенціал територій безпосередньо впливає на формування рівня розвитку економіки в цілому, що, своєю чергою, визначає темпи функціонування вітчизняного інвестиційного ринку, обсяги та джерела інвестиційних ресурсів. У зв'язку з цим доцільно зазначити, що інвестиційний клімат території, середовище існування і взаємодії учасників інвестиційного процесу структурно взаємопов'язаний з визначеннями «інвестиційна привабливість території» та «інвестиційний потенціал території», що зумовлює основні риси їх подібності. Однак зазначені визначення якісно різноманітні і мають істотно відмінні риси. На нашу думку, інвестиційна привабливість території характеризується показниками обсягу вкладених інвестицій або, іншими словами, наскільки та чи інша територія приваблива для інвесторів. В той же час інвестиційний потенціал території являє собою сукупність чинників, які визначають інвестиційні можливості суб'єктів господарювання.

Визначено методи дослідження інвестиційного потенціалу територій. Методологічні підходи, що використовуються для оцінки інвестиційного потенціалу території, доцільно об'єднати в такі групи: рейтингові, експертні, економічні розрахунки, економіко-математичне та імітаційне моделювання. Експертний, скоринговий або бальної оцінки та рейтинговий методи є досить поширеними і використовуються в більшості випадків для проведення порівняльного аналізу інвестиційного потенціалу різних регіонів, визначення конкурентоспроможності інвестиційного потенціалу, реалізації та моніторингу інвестиційних проектів на регіональному рівні.

Надано загальну характеристику інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Громади, що входять в Мукачівський регіон: Івановецька громада, Великолучківська громада, Верхньокоропецька громада, Воловецька громада, Горондівська громада, Жденіївська громада,

Кольчинська громада, Мукачівська громада, Неліпинська громада, Нижньоворітська громада, Полянська громада, Свалявська громада, Чинадіївська громада.

Серед програм найважливішими є Програма будівництва, капітального, поточного ремонту, реконструкції та утримання доріг Мукачівського регіону на 2017-2021 роки, Програма Турбота, Програма підвищення ефективності виконання повноважень органів виконавчої влади щодо реалізації державної соціальної політики на 2020 рік, тощо. Необхідно відмітити, що найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій за країнами інвесторами вкладено з Австрії. Будівництво досить активно розвивається в Мукачівському регіоні. Це Забудовниками району протягом 2020 р. прийнято в експлуатацію 18,5 тис. м.кв. житла. , що складає 74,3% до відповідного періоду минулого року. Не менш прогресивним є розвиток промислового виробництва. За підсумками 2020 року промисловими підприємствами району реалізовано продукції на суму 742629,5 тис. грн., що складає 102,0 % (без врахування індексу інфляції) до відповідного періоду минулого року.

Сфера роздрібної торгівлі зазвичай приваблює тих інвесторів, які прагнуть скоротити період очікування прибутку. По Мукачівському регіону існуюча мережа діючих об'єктів роздрібної торгівлі підприємств-юридичних осіб за 2020 рік здійснила товарооборот із роздрібної торгівлі на суму 490 тис. грн. ,що у порівняльних цінах склало 75,7 % до аналогічного періоду 2019 року та у розрахунку на одну особу становить 4900 грн. Позитивним чинником розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону є ефективна боротьба з безробіттям. Туристична галузь Мукачівського регіону набуває дедалі вагомішого значення для розвитку інвестиційного потенціалу, стрімко інтегрується у загальнообласну, всеукраїнську та міжнародну туристичну індустрію.

Визначено механізм оцінки інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Експертним шляхом нами було обрано фактори, які, на наш погляд, впливають на інвестиційний потенціал досліджуваної території. Блок

індикаторів економічного забезпечення, на наш погляд, може включати капітальні інвестиції та темп їх зростання, торговельний оборот, прямі іноземні інвестиції в економіку регіону, доходи місцевого бюджету тощо. До блоку індикаторів виробничого забезпечення доцільно віднести витрати на інновації, обсяг реалізованої промислової продукції, частку малих підприємств, роздрібний товарооборот підприємств, продукція сільського господарства на душу населення, враховуючи сприятливі умови регіону для розвитку господарства. Блок індикаторів соціального забезпечення передбачає врахування таких чинників, як: обсяг пасажирообrotу, міграційний приріст / скорочення населення, введення в дію житлових будинків, чисельність населення, середньомісячна заробітна в розрахунку на одну особу тощо. Блок індикаторів соціально-економічної безпеки містить наступні фактори: кількість зареєстрованих безробітних, питома вага збиткових організацій, чисельність населення з грошовими доходами нижче за прожитковий мінімум.

Провівши відповідні розрахунки, алгоритм яких описано вище, ми отримали значення інтегрального показника інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Очевидно, що для 2018 року він становить 35,1, а для 2020 року - 35,4. Це свідчить про позитивну динаміку розвитку інвестиційного потенціалу досліджуваної території.

Таким чином, для отримання реальної оцінки інвестиційного потенціалу території необхідно використовувати набір факторів, які не мають високої взаємної кореляції та адекватно описують ситуацію. Вагомість проведення ґрунтового аналізу інвестиційного потенціалу з боку органів державної влади обґрунтовується динамічністю економічного середовища. Розвиток інвестиційного потенціалу вимагає на лише своєчасних та відповідних рішень з боку владних структур, а й забезпечення дієвої співпраці на рівні публічно-приватного партнерства.

Запропоновано практичні рекомендації щодо розвитку інвестиційного потенціалу. Проаналізувавши інвестиційний потенціал Мукачівського регіону, виокремлено основні проблемні аспекти: нестабільність

законодавства, часта зміна та неоднозначність трактування, ускладнення та непрозорість певних процедур; занедбаність об'єктів інфраструктури, що гальмує розвиток туристичної сфери; значний розрив у соціально-економічному розвитку між м. Мукачево та іншими населеними пунктами регіону; відсутність підтримки та механізму зацікавленості для інвесторів (податкових пільг, відстрочок по платежам, спрощення митних процедур тощо); недостатній розвиток фінансової та ринкової інфраструктури, компаній які мають досвід роботи з потенційними інвесторами тощо.

Встановлено, що важливим елементом залучення інвестицій є іміджмейкінг. Запропоновано розробку інвестиційної платформи з метою сформувати позитивний імідж регіону на загальноукраїнському та міжнародному рівнях, залучити кошти іноземних та вітчизняних інвесторів для інвестиційного та інноваційного розвитку підприємств, а також об'єднання й уніфікації інформації про усі наявні інвестиційні можливості області для встановлення швидкого та ефективного контакту з інвестором.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків І. П. Інвестування регіональної економіки та його ефективність в Україні : [монографія] / Андрушків І. П., Вовчак О. Д., Руцишин Н. М. – Львів : Вид-во ЛКА, 2010. – 192 с.
2. Бланк, И. А. Инвестиционный менеджмент. – К. : ИТЕМ: Юнайтед. Лондон Трейд Лимитед, 2006. – 426 с.
3. Вахович І. М. Концептуальні засади визначення ролі підприємств у розвитку регіону [Електронний ресурс] / І. М. Вахович, І. В. Олександренко, О.В. Потьомкіна // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 7. - С. 23-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apr_2015_7_5
4. Гордієнко В.П. Інвестиційний потенціал регіону як економічна категорія. Науковий вісник ХДУ. 2014. Вип. 7. Ч. 4. С. 68–71.
5. Горна М. Умови та фактори формування інвестиційної привабливості країн східної Європи / Горна Марина, Іщук Ярослава, Халілова Тамара // Міжнародна економічна політика. – 2017. – № 2. – С. 137–155. 13.
6. Давиденко Н. М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів / Н. М. Давиденко // Економічний форум. - 2017. - № 2. - С. 86- 93
7. Державна служба статистики. Головне управління статистики у Закарпатській області. - Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/>
8. Дмитриченко Л. И. Инвестиционная деятельность и экономическое развитие государства / Л. И. Дмитриченко, И. А. Брайловский; Донец. нац. ун-т. 2. – Донецк : Сх. вид. дім, 2013. – 166 с
9. Завадських Г.М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 17. С.152–155.
10. Заволока Ю. М. Методичні підходи до формування інвестиційного клімату держави / Ю. М. Заволока // Збірник наукових праць

- Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) [Текст]. — 2013. — № 1(1). — С. 196—202
11. Інвестиційний паспорт м. Мукачєво. - Режим доступу: <https://mukachevo-rada.gov.ua/storage/app/media/docs/invest%20passports/>
 12. Інформаційно-довідковий портал ОМС України. Gromada.info - Режим доступу: https://gromada.info/new_region/659/
 13. Іщук С. О. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості областей західного регіону України / С. О. Іщук, Т. В. Кулініч // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : [зб. наук. праць].— Львів, 2011.— № 698.— С. 50 – 60
 14. Іщук С.О., Кулініч Т.В. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. Регіональна економіка. 2010. №3. С. 71–78.
 15. Калита Т. А. Теоретичні та практичні аспекти зарубіжного досвіду фінансування інвестицій у системі партнерських відносин держави і бізнесу та імплементація його в Україні / Т. А. Калита // Бізнес Інформ. – 2017. – №9. – с. 29- 34 30.
 16. Каркіч І. О. Інвестиційна привабливість регіонів України / І. О. Каркіч // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2017. - Вип. 4. - С. 88-91
 17. Квач Я. Економічні перспективи світової інвестиційної системи / Я. Квач, В. Коваль, А. Грималюк // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2018. – №1. – с. 49-60
 18. Кирик Л. В. Проблеми дослідження інвестиційної привабливості регіону / Л. В. Кирик, Б. С. Катаєва // Сталий розвиток економіки : всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2010. – № 1. – С. 104-107
 19. Ключник Л.В. Інвестиційний потенціал регіону: теоретичні аспекти та оцінка. Збірник наукових праць ЛНТУ. Серія «Регіональна економіка». 2011. Вип. 8(31). Ч. 1. С. 150–161.
 20. Коваленко Н.В., Мархайчук М.М. Мультиплікативно-синергетична ефективність інвестування підприємств. Вісник Східноукраїнського

- національного університету імені Володимира Даля. 2012. Ч. 2. № 1 (172). С. 244–251.
21. Ковальчук М. В. Обґрунтування структури організаційно-економічного механізму інвестиційної підтримки мінерально-сировинної бази гірничо-збагачувального підприємства. Бізнесінформ. 2014. № 10. С. 123–127 29.
 22. Крамаренко І. С. Методичні підходи до оцінки управлінням інвестиційним потенціалом регіону. Ефективна економіка. 2020. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8243> (дата звернення: 13.11.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.10.3
 23. Крамаренко І.С. Формування та розвиток регіонального інвестиційного потенціалу в умовах структурних трансформацій економіки: теорія, методологія та практика. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2019. 356 с.
 24. Кузьменко О.В. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість регіонів України. Економічний нобелівський вісник. 2015. № 1 . С. 46–54.
 25. Кукош М. С. Оцінка інвестиційного потенціалу регіону з позиції районів з використанням методу багатомірного шкалювання / М. С. Кукош // Інтелект XXI. - 2018. - № 2. - С. 144-150. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_2_32
 26. Макаренко М.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону [Електронний ресурс] / М.В. Макаренко. – Режим доступу :http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpgvzdia/2011_46/pdf/VISNIK_182.pdf
 27. Мальков Э.Д. Особенности регулирования иностранных инвестиций в отдельных зарубежных странах // Перспектива, 2012. – № 3. – С.39 – 41
 28. Мельник М. І. Інвестиційний клімат регіону : теоретичні та прикладні засади дослідження : [монографія] /М. І. Мельник ; [відп. ред. М. І. Долішній].– Львів : ІРД НАН України, 2005.– 304 с

29. Мельничук Н. Ю. Аналіз інвестиційного клімату в Україні та перспективи його розвитку / Н. Ю. Мельничук // Економічний аналіз [Текст]. — 2011. — № 8. — Ч. 1. — С. 135—138.
30. Мірошніченко П.І. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу регіону: аналіз і перспективи застосування / П.І. Мірошніченко // Бізнес Інформ. — 2012. — № 2. — С. 44—49
31. Мішенін Є. В., Коблянська І. І., Устік Т. В., Ярова І. Є. Еколого орієнтоване логістичне управління виробництвом: монографія / за ред. Є. В. Мішеніна. Суми, 2013.- 247 с.
32. Мукачівська РДА. Офіційний сайт. URL: <https://www.mukrayon.gov.ua/storinka/kontaktinformaciya>http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/13_117095.doc.htm.
33. Нечитайло У.П. Інвестиційний потенціал та інвестиційний клімат: особливості формування та співвідношення. Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Випуск 2 (32). С. 97—103
34. Нечитайло У.П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону // Науково-практичний журнал. «Інвестиції: практика та досвід». — 2010. - №15. - С.25-29.
35. Нечитайло У.П. Структурно-видові підходи до управління інвестиційним потенціалом регіону // Всеукраїнська науково-практична конференція «Економічна наука: нові виклики та перспективи». - м. Миколаїв, 5 липня 2010 р. (С.24-26).
36. Олександренко І. В. Формування стратегії залучення іноземного капіталу в регіон [Електронний ресурс] / І. В. Олександренко, Ю. А. Подерня-Масюк. // Ефективна економіка. - 2010. - № 3. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_3_24
37. Олександренко І. В. Концептуальні підходи до визначення ринкової вартості регіону [Електронний ресурс] / І. В. Олександренко // Бізнес Інформ. - 2016. - № 5. - С. 74-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_5_12

38. Рейтинг прозорості міст. Офіційний сайт Transparency International Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://transparentcities.in.ua/city/mukachevo/2020>
39. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості областей західного регіону України / С. О. Іщук, Т. В. Кулініч // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : [зб. наук. праць]. – Львів, 2011. – № 698. – С. 50 – 60.
40. Савченко О. В. Сутність та складові організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві. Ефективна економіка. № 12. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2635>.
41. Стахорська С. І. Методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України / С. І. Стахорська // Управління розвитком. - 2016. - № 4. - С. 30–38
42. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки. – К.: МАУП, 2011. – 176 с.
43. Сухоставець А. І. Шляхи покращення інвестиційної привабливості регіонів [Електронний ресурс] / А. І. Сухоставець // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Сер. «Економічні науки»/ Херсонський державний університет. – Херсон : Херсонський державний університет, 2015. - Вип. 13. - Ч. 4. - С. 121-123
44. Терещенко Г. М. Компенсаційні механізми захисту інвесторів: зарубіжний досвід та українські реалії / Г. М. Терещенко, К. В. Клименко // Фінанси України. – 2017. – №10. – с. 110-126.
45. Ткачик Ф.П. Інвестиційний потенціал регіону: сутність, компоненти та перспективи розвитку. URL: http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/13_117095.doc.htm.
46. Федорчак О. В. Основні підходи до наукового визначення інвестиційного клімату / О. В. Федорчак // Ефективність державного

- управління. - 2016. - Вип. 1-2(1). - С. 162-171. - Режим доступу:
[http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_1-2\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_1-2(1)_20).
47. Фролова Г. І. Оцінка інвестиційного клімату в Україні / Г. І. Фролова // Економіка та управління національним господарством [Текст] : Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — . — № 2 (26). — С. 67—69
48. Ходаков В.Е. Система оценки инвестиционной привлекательности региона с учётом природно-климатических факторов [Електронний ресурс] Проблемы информационных технологий. 2010. № 2. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Pit/2010_2/01_012.htm
49. Хопчан В.М. Теоретичні засади оцінювання інвестиційної привабливості регіону. Ефективна економіка. 2014. № 6. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3135> (дата звернення: 13.11.2021).
50. Червякова В. В. Основні проблеми та перспективи підвищення інвестиційної привабливості України / В. В. Червякова // Економіка та управління на транспорті. - 2017. - Вип. 4. - С. 142–149
51. Чернишова Л. О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л. О. Чернишова, В. В. Сазанова // Бізнес Інформ. – 2013. - № 2. – С. 87-90
52. Шевердіна О. В. Розвиток інвестиційного потенціалу України: правовий аспект / О. В. Шевердіна // Право і суспільство [Текст]. — 2014. — № 1/2. — С. 76—80.
53. Ivan Cherlenjak, Volodymyr Prikhodko, (2021). Integrated evaluation of investment attractiveness in the context of economic sectors: Ukraine as a case study. Investment Management and Financial Innovations, 18(2), 118-129. doi:10.21511/imfi.18(2).2021.10

ДОДАТКИ

Додаток А

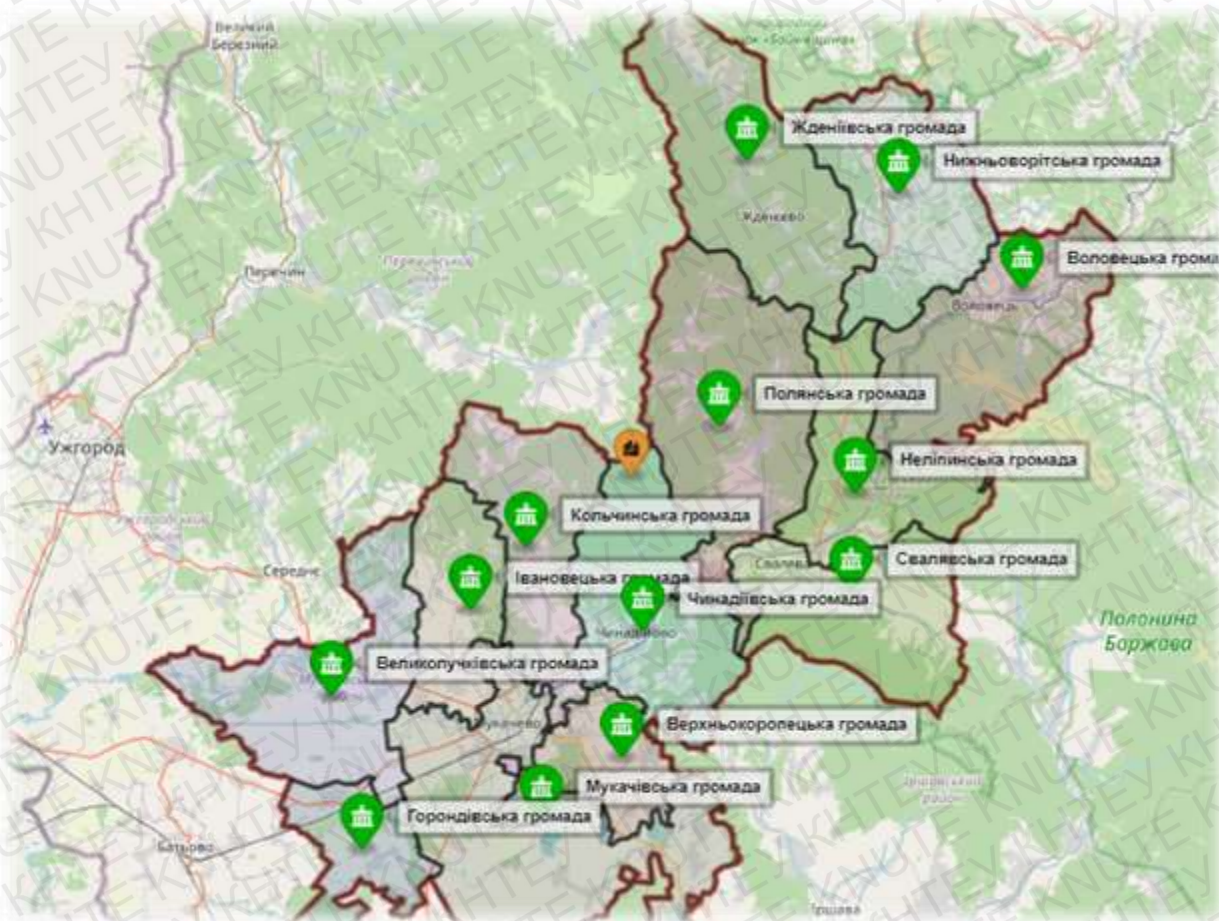

Рис. А Мукачівська районна рада (об'єднана після 2020 р.) [12]

Додаток Б

Таблиця Б

**Розрахунок інтегрального показника інвестиційного потенціалу
Мукачівського регіону**

Групування	Фактори	2020	2018	Стандартизоване відхилення	Частковий коефіцієнт факторіального показника	Інтегральний показник забезпеченості 2020	Інтегральний показник забезпеченості 2018
1. Блок індикаторів економічного забезпечення	капітальні інвестиції, тис. грн.	9779,3	8801,37	345,7505	28,2842712	57,3	58,6
	капітальні інвестиції на одну особу, тис. грн.	98,2	88,38	3,471894	28,2842712		
	темп зростання (зменшення) обсягів капітальних інвестицій, %	15	21	2,12132	7,07106781		
	торговельний оборот, тис. грн.	490	637	51,97235	9,42809042		
	прямі іноземні інвестиції в економіку регіону, тис. дол.	32700	39240	2312,239	14,1421356		
	темп зростання (зменшення) обсягів прямих іноземних інвестицій, %	10	11	0,353553	28,2842712		
	питома вага прибуткових підприємств, %	92	110,4	6,505382	14,1421356		
	доходи місцевого бюджету, тис. грн.	204070	224476,8	7214,957	28,2842712		
2. Блок індикаторів виробничого забезпечення	витрати на інновації, тис. грн.	3779,2	5668,8	668,0745	5,65685425	27,4	27,4
	обсяг реалізованої промислової продукції, тис. грн.	742630	891155,4	52511,84	14,1421356		
	обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу, тис. грн.	7462,3	10447,22	1055,329	7,07106781		
	частка малих підприємств, %	48	38,4	3,394113	14,1421356		
	роздрібний товарооборот підприємств на одну особу, грн.	4900	5880	346,4823	14,1421356		
	Продукція сільського господарства на душу населення, тис. грн.	5600	6720	395,9798	14,1421356		
3. Блок індикаторів соціального забезпечення	обсяг пасажирообrotу, тис. осіб	2400	3120	254,5584	9,42809042	44,7	44,8
	міграційний приріст, скорочення населення, тис. осіб	-2,5	-2,75	0,088388	-28,284271		
	введення в дію житлових будинків, тис. кв. метрів загальної площі	18,5	22,2	1,308148	14,1421356		
	чисельність населення, тис. осіб	99,518	89,5662	3,518493	28,2842712		
	середньомісячна заробітна в розрахунку на одну особу, тис. грн.	10,38	12,456	0,733977	14,1421356		
4. Блок індикаторів соціально-	кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб	0,76	0,988	0,08061	9,42809042	10,9	10,6
	питома вага збиткових організацій, %	8	12	1,414214	5,65685425		
	чисельність населення з грошовими	20	30	3,535534	5,65685425		
Інтегральний показник інвестиційного потенціалу території						35,4	35,1

Джерело: авторська розробка на основі [24]

Додаток В

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОПОЗИЦІЇ

Нормативна база

Звернення громадян

Публічна інформація

Економічний блок

Фінансовий блок

Соціальна сфера

Інфраструктура та ЖКГ

Зовнішньоекономічна діяльність та інвестиції

Агропромисловість

Громадська рада

Громадянське суспільство і влада

Електронна демократія

Інформаційні матеріали «Як себе захистити від вірусних інфекцій»

Інформаційні плакати партій зареєстрованих у виборах депутатів Мукачівської районної ради

Безоплатна первинна правова допомога

Безоплатна правова допомога

Містобудування та архітектура

ОГОЛОШЕННЯ про конкурси

Рішення районної комісії з питань ТЕБ та НС, тимчасової протиепідемічної комісії

Інвестиційні пропозиції для розвитку тваринництва Мукачівського району

Назва проекту

Пошук інвестора для розвитку товарного виробництва продукції тваринництва.

Тип проекту

Відновлення роботи ферми в с.м.т. Чинадієво

Мета проекту, коротка характеристика

Реконструкція ферми. Привабливість: наявність доріг, трудових ресурсів, наявність земель с.г. призначення.

Економічна доцільність

Постійно зростаючий попит на екологічно чисту продукцію тваринництва.

Термін реалізації

до 2020 року

Рис. В Інтерфейс сторінки інвестиційних пропозицій Мукачівської РДА [31]

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

«РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ»

Студентки 2 курсу 5м групи
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»,
спеціалізації
«Публічне управління та
адміністрування»

Глаголи
Анастасії Петрівни

Науковий керівник:
кандидат економічних наук,
доцент

Головня
Юлія Ігорівна

Гарант освітньої програми:
кандидат економічних наук,
доцент

Дьяченко
Ольга Володимирівна

Київ 2021

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, трьох додатків, списку використаних джерел (52 найменування). Основний зміст роботи викладено на 46 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 2 таблиці та 2 рисунки.

Метою роботи є вивчення теоретичних засад надання практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційного потенціалу територій.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- проаналізувати теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу;
- розглянути методи дослідження інвестиційного потенціалу територій;
- надати загальну характеристику інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону;
- визначити механізм оцінки інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону;
- запропонувати практичні рекомендації щодо розвитку інвестиційного потенціалу.

Об'єктом дослідження виступає процес розвитку інвестиційного потенціалу в сучасних умовах з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів розвитку інвестиційного потенціалу територій.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту поняття інвестиційного потенціалу (п. 1.1), дослідження ролі держави у формуванні інвестиційного потенціалу територій (п. 1.2); аналізу та синтезу, кількісного та якісного аналізу – для формування пропозицій щодо удосконалення державного управління в сфері розвитку інвестиційного потенціалу (п.3.2) тощо.

У першому розділі проаналізовано теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу. Встановлено, що інвестиційний потенціал територій безпосередньо впливає на формування рівня розвитку економіки в цілому, що, своєю чергою, визначає темпи функціонування вітчизняного інвестиційного ринку, обсяги та джерела інвестиційних ресурсів. Визначено методи дослідження інвестиційного потенціалу територій. Методологічні підходи, що використовуються для оцінки інвестиційного потенціалу територій, доцільно об'єднати в такі групи: рейтингові, експертні, економічні розрахунки, економіко-математичне та імітаційне моделювання.

У другому розділі надано загальну характеристику інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Серед програм найважливішими є Програма будівництва, капітального, поточного ремонту, реконструкції та утримання доріг Мукачівського регіону на 2017-2021 роки, Програма Турбота, Програма підвищення ефективності виконання повноважень органів виконавчої влади щодо реалізації державної соціальної політики на 2020 рік, тощо. Визначено механізм оцінки інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Експертним шляхом обрано фактори, які, на наш погляд, впливають на інвестиційний потенціал досліджуваної території. Розраховано значення інтегрального показника інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону. Очевидно, що для 2018 року він становить 35,1, а для 2020 року - 35,4. Це свідчить про позитивну динаміку розвитку інвестиційного потенціалу досліджуваної території.

У третьому розділі виокремлено основні проблемні аспекти розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону: нестабільність законодавства, часта зміна та неоднозначність трактування, ускладнення та непрозорість певних процедур; занедбаність об'єктів інфраструктури, що гальмує розвиток туристичної сфери; значний розрив у соціально-економічному розвитку між м. Мукачево та іншими населеними пунктами регіону тощо. Запропоновано напрям розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону, зокрема розробку інвестиційної платформи з метою сформувати позитивний імідж регіону на загальноукраїнському та міжнародному рівнях, залучити кошти іноземних та вітчизняних інвесторів для інвестиційного та інноваційного розвитку підприємств, а також об'єднання й уніфікації інформації про усі наявні інвестиційні можливості області для встановлення швидкого та ефективного контакту з інвестором.

Анотація
випускної кваліфікаційної роботи, виконаної на тему:
«Розвиток інвестиційного потенціалу території»

Випускна кваліфікаційна робота присвячена дослідженню особливостей розвитку інвестиційного потенціалу території. В роботі обґрунтовано теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу та розглянуто методи дослідження інвестиційного потенціалу території.

Досліджено механізми оцінки інвестиційного потенціалу та застосовано сучасний інструментарій розрахунку інтегрального показника, з метою аналізу інвестиційного потенціалу. Визначено ключові проблеми Мукачівського регіону в контексті залучення інвестицій. На цій основі розроблено практичні рекомендації щодо розвитку інвестиційного потенціалу території.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний потенціал, територія, розвиток, інтегральна оцінка.

Annotation
final qualifying paper performed on the theme:
« Development of investment potential of the territory »

The final qualifying work is devoted to the study of the peculiarities of the development of the investment potential of the territory. The paper substantiates the theoretical principles of determining the essence of the concept of investment potential and considers methods for studying the investment potential of territories.

The mechanisms of investment potential assessment are investigated and modern tools for calculating the integrated indicator are used to analyze the investment potential. The key problems of the Mukachevo region in the context of attracting investments have been identified. On this basis, practical recommendations for the development of investment potential of the territory have been developed.

Keywords: investments, investment potential, territory, development, integrated assessment.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу
студентки Глаголи Анастасії Петрівни
2 курсу 5м групи заочної форми навчання
Спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
На тему: «Розвиток інвестиційного потенціалу територій»
(за матеріалами Мукачівської РДА)

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, трьох додатків, списку використаних джерел (52 найменування). Основний зміст роботи викладено на 46 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 2 таблиці та 2 рисунки.

Метою роботи є вивчення теоретичних засад надання практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційного потенціалу територій.

Об'єктом дослідження виступає процес розвитку інвестиційного потенціалу в сучасних умовах з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту поняття інвестиційного потенціалу (п.1.1); дослідження ролі держави у формуванні інвестиційного потенціалу територій (п.1.2); аналізу та синтезу, кількісного та якісного аналізу – для формування пропозицій щодо удосконалення державного управління в сфері розвитку інвестиційного потенціалу (п.3.2) тощо.

У першому розділі проаналізовано теоретичні засади визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу.

У другому розділі надано загальну характеристику інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону.

У третьому розділі виокремлено основні проблемні аспекти розвитку інвестиційного потенціалу Мукачівського регіону: нестабільність законодавства, часта зміна та неоднозначність трактування, ускладнення та непрозорість певних процедур; занедбаність об'єктів інфраструктури, що гальмує розвиток туристичної сфери; значний розрив у соціально-економічному розвитку між м. Мукачево та іншими населеними пунктами регіону тощо.

Завдання, визначені метою дослідження, виконані в повному обсязі. Зміст і рівень виконання роботи свідчить про високу підготовку. В цілому робота виконана на високому рівні та заслуговує позитивної оцінки, а її автор, Глагола Анастасія Петрівна, заслуговує на присвоєння ступеня магістр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Керівник апарату Мукачівської РДА
Чекав Олександр Іванович

Згода

Я, Глагола Анастасія Петрівна, цим засвідчую, що є автором
випускної кваліфікаційної роботи на тему: "Розвиток інвестиційного
потенціалу території" несу повну відповідальність за достовірність, точність
та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була
скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в
присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або
інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована
мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний
депозитарій Київського національного торговельно-економічного
університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«23» 11 2021 року
Петрівна

Підпис:

Глагола Анастасія

Прізвище, ім'я та по-батькові

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Глагола Анастасія Петрівна, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Розвиток інвестиційного потенціалу території» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«3» 11 2021 року

Глагола А.

